

Magyar Néprajzi Lexikon I. A—E. Budapest 1977.

Letos spomladi je izšel prvi zvezek Madžarskega etnološkega leksikona. O nastanku in o poteku dela nas seznanja v svojem uvodu glavni urednik leksikona Gyula Ortutay.

Delo je organizirala in vodila Etnološka raziskovalna skupina Madžarske akademije znanosti (MTA Néprajzi Kutató Csoport). Ob ustanovitvi te skupine so si člani določili za svojo glavno nalogo, da pripravijo novo, popolnejšo Etnologijo Madžarov. (Prva izdaja — A magyarországi néprajza —, ki je izšla v Budimpešti med l. 1933—37, je imela pomanjkljivosti že ob izidu.) Toda pred ureditvijo nove Etnologije Madžarov so morali nekatera poglavja dopolniti in upoštevat tudi rezultate domačih in mednarodnih raziskav v zadnjih štiridesetih letih. Tako so se odločili za leksikalno obravnavanje celotne madžarske etnologije.

Leksikon prikazuje madžarsko etnološko gradivo tako, da upošteva tudi njegove zgodovinske in družbene zveze. Med gesli so samo taka, ki so povezana z Madžari. Metoda leksikalnega obravnavanja gradiva se zdi za madžarske etnologe dobra „vaja“ za pripravo nove Etnologije Madžarov. Pri tej obliki so pisci prisiljeni natančno definirati pojme, jedrnat in natančno prikazati zgodovinske, družbene in kulturne zveze ter morajo naštet tudi najosnovnejše vire in literaturo.

Pripravljalni sestanki, diskusije in sestava geselnika so trajali tri leta, izdelava posameznih gesel pa štiri leta. Usklajevanje, kritičen pregled in urejanje vseh štirih zvezkov so opravili v enem letu. Leksikon je torej napisan že v celoti, tudi ostale tri knjige že pripravljajo za tisk. Z ilustracijami obsega približno 400 avtorskih pol, tj. štiri knjige leksikonskega formata. 9000 večjih in manjših člankov je nastalo med l. 1970—75. 30—40 gesel zavzema večja področja, kot npr. živinoreja, poljedelstvo, ljudsko pesništvo, ljudska pravljica ipd. Za geslo je vedno najbolj znana in uporabljena beseda. Članki obsegajo pojme iz materialne, duhovne in družbene kulture, teoretična vprašanja, prikazujejo delo raziskovalcev ter predstavljajo etnološke revije, ki izhajajo na Madžarskem. Shema gesel je podobna razporeditvi v Gospodarski in družbeni zgodovini Slovencev I. (pojem — snov — zgodovinski pregled — viri in literatura)

Leksikon zajema madžarsko ljudsko kulturo na madžarskem jezikovnem območju. Odkriti skuša kulturne zveze z narodnostnimi manjšinami in sosednimi narodi oziroma zveze madžarske ljudske kulture z evropsko in evroazijsko kulturo. Leksikon je bogato opremljen z risbami ter s črno belimi in barvnimi fotografijami.

Pri nastanku Madžarskega etnološkega leksikona so sodelovali vsi madžarski etnologi: 96 raziskovalcev, uredniki in sodelavci Etnološke raziskovalne skupine Madžarske akademije znanosti, etnološki oddelki univerz ter kustosi budimpeštanskih in pokrajinskih muzejev. Njegovi uredniki so: Tibor Bodrogi, Vilmos Diószegi, Edit Fél, Béla Gunda, László Kósa, György Martin, Éva Pócs, Benjamin Rajeczky, István Tálas, István Vincze.

Madžarski etnološki leksikon in Etnološki atlas, ki ga že tudi pripravljajo, bosta podlaga za novo Etnologijo Madžarov. Do njenega izida pa bo Leksikon nepogrešljiv in dragocen vir za domače in tuje raziskovalce.

Delegacija Slovenskega etnološkega društva v Zvezi etnoloških društev Jugoslavije je imela 14. 9. 1977 sestanek, na katerem so bili navzoči: Slavko Kremenšek, Sinja Zemljič — Golob, Duša Krnel — Umek in Janez Bogataj.

Delegacija je za sejo koordinacijskega odbora 22. 9. 1977 v Novem Pazarju pripravila naslednje predloge in mnenja:

1. Opazamo, da zadnja leta ne tečejo, razen Etnološkega atlasa Jugoslavije, nobene skupne etnološke akcije širšega jugoslovanskega značaja, tako da o jugoslovanski etnologiji v širšem smislu skoraj ni mogoče govoriti. Nujno bi bilo zato izdelati program vsaj nekaterih skupnih raziskovalnih nalog, ki bi zajemale vso Jugoslavijo. Morda bi veljalo razmisliti o podobnem projektu, kot je v Sloveniji Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja.
2. 14. februarja je bil v Beogradu sestanek, za katerega sta dala pobudo dr. Petar Vlahović in dr. Slavko Kremenšek. Na tem sestanku je bilo soglasno ugotovljeno, da bi bilo potrebno začeti z neko skupno jugoslovansko raziskovalno akcijo. Izbrana je bila celo tema „Običaji v današnji jugoslovanski družini.“ Izvoljen je bil tudi organizacijski odbor. S sestanka v Ljubljani, ki je omenjenemu sestanku sledil, je bilo poslano poročilo v Beograd, kakor je bilo dogovorjeno. Toda o usodi akcije nismo bili nikdar obveščeni. Postavlja se vprašanje, kaj je z njo?
3. Mnenja smo nadalje, da bi bila potrebna večja obveščenost o dogajanjih doma in v tujini in enotno nastopanje etnologov navzven. Dozdeva se nam, da so določene akcije, katerih se udeležujejo etnologi določenih republik tudi v imenu vseh jugoslovanskih etnologov, vendar brez vednosti etnologov iz drugih republik.
4. Na sejah koordinacijskega odbora je bilo večkrat sklenjeno, da bosta EP in Bilten redno izhajala. Žal še do danes nista izšli pričakovani številki. Zanima nas, kje so vzroki, da ti edini jugoslovanski periodični publikaciji ne izhajata. Potrebno bi bilo posvetiti tudi večjo skrb kvaliteti obeh publikacij.
5. Z večjo povezanostjo Jugoslavije z neuvrščeni deželami se odpirajo nove možnosti za našo stroko. Zato bi veljalo razmisliti o intenzivnejšem delu na etnološki problematiki omenjenih dežel in ustreznih delitvi dela npr. med tremi univerzitetnimi etnološkimi oddelki, med muzeji itd.
6. Veljalo bi ponovno pretresti problem razmerja med etnologi in folkloristi. V Sloveniji je po letu 1975 enotno SED. Za začetek bi veljalo spregovoriti o skupnih kongresih in posvetovanjih. Na ta problem bo SED opozorilo tudi na 24. kongresu ZDFJ v Piranu oktobra letos.
7. Glede organizacije evropskega kongresa etnologov in folkloristov smo še vedno mnenja, da je za organizacijo take prireditve potrebno dovolj časa in dobra strokovna priprava.